

بسم الله الرحمن الرحيم

تحولات سیاسی در ارمنستان

(ترجمه)

پرسش:

پارلمان ارمنستان به تاریخ 8 می 2018م با انتخاب نیکول باچینیان به صفت نخست‌وزیر موافقت نمود و با این کار به سلسله تظاهراتی پایان داد که علیه حکومت وابسته به روسیه در ارمنستان به راه‌انداخته شده بود و بیشتر از سه هفته ادامه داشت. بدون شک انتخاب باچینیان، که از سران مخالف دولت است، به صفت نخست‌وزیر، تحول بزرگی در سیاست ارمنستان به شمار می‌رود. پرسش اینست که میزان این تحول سیاسی در چه حدی بوده و آیا این بدان معنی است که نفوذ روسیه در ارمنستان پایان خواهد یافت؟ و آیا غرب (اروپا و آمریکا) در این تحول نقشی دارد و یا خیر؟

پاسخ:

برای بهتر روشن شدن موضوع به بررسی امور ذیل می‌پردازیم:

1- ارمنستان کشور کوچکی است که 4 میلیون نفوس داشته و در سال 1991م در ادامه موج فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی مستقل شد؛ حزب جمهوری‌خواه، که تظاهرات اخیر رهبر آن را از قدرت کنار زد، از سال 1999م تا کنون این کشور را رهبری می‌کند. سیرج

سیرکسیان رئیس حزب جمهوری خواه از سال 2008م و برای دو دوره کامل این دولت را ریاست نمود و از جمله ویژه گی های حاکمیت وی این است که با وجود احزاب مخالفی که در پارلمان دارد، تا حدود زیادی دیکتاتور مآبانه حکومت نموده و پیوسته، وابسته به روسیه بوده. از آن جایی که قانون این کشور اجازه نمی دهد یک فرد بیشتر از دو دوره ریاست کند، وی برای تداوم حاکمیت خویش اقدام به تغییراتی در برخی از مواد قانون اساسی نمود و مقام ریاست جمهوری را تبدیل به مقام نمادین کرد و قدرت عملی را به نخست وزیر منتقل نمود. به مجرد این که دوره دوم ریاست سیرکسیان به پایان رسید، پست نخست وزیری را عهده دار شد.

«پارلمان ارمنستان، سیرج سکسیان رئیس جمهور سابق را به صفت نخست وزیر این کشور برگزید. این اقدام باعث خواهد شد، تسلط وی بر حکومت هم چنان مستحکم باقی بماند. این در حالی است که هزاران تن در شهر یریفان علیه بقای وی در رأس حکومت دست به تظاهرات گسترده زدند. پارلمان با 77 رأی موافق و 17 رأی مخالف، سیرکسیان 63 ساله را به صفت نخست وزیر این کشور برگزید. این در حالی است که دور دوم ریاست جمهوری وی، یک هفته پیش از انتخاب وی به صفت نخست وزیر به پایان رسید.» (منبع: روزنامه النهار 17 اپریل 2018م)

پس از این انتخاب بود که تظاهرات مردمی علیه آن بالا گرفت، به ویژه با توجه به آن که ارمن ها در جریان حاکمیت سیرکسیان با فشارهای سخت اقتصادی دست و پنجه نرم نموده و فرصت های اندک کاری داشتند. دلیل این وضعیت؛ در قدم نخست فساد حکومتی و در درجه دوم عدم برخورداری این کشور از منابع طبیعی نفت و گاز خام می باشد. این حزب اپوزیسیون "یلک" بود که این امور را برجسته نموده و جرقة تظاهرات ارمنستان را زد، تظاهراتی که خیلی سریع رهبری جدید مردمی را برملا نمود که در شخص نیکول باشینیان رقیب تمثیل گردید.

2- مهم ترین دلیل تظاهرات در ارمنستان؛ تشنج اوضاع اقتصادی در جریان حکومت سیرکسیان بود. فساد اداری و مالی در ارمنستان به سان سایر کشورهای منظومه اتحاد جماهیر شوروی سابق بیداد می کند و رشوه ستانی در دستگاه های حکومتی در حدی است که مردم از آن سخت احساس خفقان و دل تنگی دارند. بنابر این، مردم به دلایل معیشتی از حاکمیت ناراض بوده و در جریان دور دوم حاکمیت سیرکسیان روز شماری می نمودند تا به آن وضعیت پایان داده شود که ناگهان متوجه شدند او به صفت نخست وزیر مجدداً وارد صحنه شده و قدرت اش را تداوم بخشید. این جا بود که مردم علیه حکومت اش برخاسته و کار به جایی کشید که وی وادار به استعفاء شده و باشینیان، که از جناح مخالف بود، به صفت نخست وزیر تعیین گردید. از آن جایی که مسئله اقتصادی از اهمیت فراوانی بر خوردار می باشد و در عین حال مسائل داخلی مربوط به دموکراسی نیز مطرح می باشد، باشینیان نخست وزیر جدید، اندکی پس از تشکیل حکومت اش، روی نیاز به برگزاری انتخابات پارلمانی تأکید نموده و گفت که لازم است اصلاحات گسترده ای در عرصه های مختلف رو نما گردد. او قبلاً تعهد نموده بود که ارمنستان را به سوی دموکراسی، تقویت حاکمیت قانون، جدایی منافع اقتصادی خصوصی از منافع حکومتی و بهبود فضای سرمایه داریه به گونه ریشه ای سوق خواهد داد. (منبع: شبکه ارمن 14 اپریل 2018م) به این ترتیب معلوم می شود که تغییرات سیاسی اخیر در ارمنستان، در قدم نخست، اسباب و دلایل داخلی داشته است.

3- عکس العمل ها:

الف) امریکا در جریان تظاهرات اعلان نمود که اوضاع را از نزدیک زیر نظر دارد و به نظر می‌رسد در این مدت سرگرم بررسی فرصت‌ها و زمینه‌های ممکن برای گسترش نفوذ خویش در این کشور بوده. پس از آن‌که باشینیان به صفت نخست‌وزیر معرفی گردید، هیذر نوایرت سخنگوی وزارت خارجهٔ امریکا در بیانیه‌ای در اواخر روز سه‌شنبه چنین گفت: «ایالات متحده برگزیده شدن نیکول باشینیان را به صفت نخست‌وزیر جدید ارمنستان به وی تبریک می‌گوید.» وی افزود: «ما در جستجوی فعالیت مشترک با حکومت جدید و مردم ارمنستان جهت همکاری‌ها به خصوص عرصه‌های مهم برای دو کشور می‌باشیم، به شمول افزایش زمینه‌های تجاری، کار در جهت تحکیم دموکراسی و حاکمیت قانون و تأمین امنیت منطقه‌ای و جهانی.» (منبع: سایت خبری ارمنستان 9 می 2018م)

ب) موقف‌گیری اروپا با تماس تلفونی فدریکا مادرونی نمایندهٔ امور خارجی، سیاسی و امنیتی اتحادیهٔ اروپا با نخست‌وزیر جدید ارمنستان آغاز گردید. در بیانیهٔ مطبوعاتی‌ای که از آدرس اتحادیهٔ اروپا منتشر گردید، مادرونی از باشینیان خواست تا در نخستین فرصت ممکن از بروکسل دیدار به عمل آورد. در این بیانیه گفته شده: «فدریکا مادرونی نمایندهٔ عالی اتحادیهٔ اروپا و معاون رئیس این اتحادیه بعد از ظهر امروز طی تماس تلفونی با نیکول باشینیان، انتخاب وی را به صفت نخست‌وزیر ارمنستان به وی تبریک گفت. دو طرف روی اهمیت فعالیت مشترک میان اتحادیهٔ اروپا و ارمنستان توافق نمودند و مادرونی خواستار ملاقات با باشینیان شده و از وی خواست در نزدیک‌ترین فرصت ممکن به بروکسل سفر کند.» (منبع: ARMENPRESS 9 می 2018م)

ج) عکس‌العمل روسیه طوری بود که اندکی پس از انتخاب باشینیان به صفت نخست‌وزیر به تاریخ 8 می 2018م، ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه، با ارسال پیام تبریکی به باشینیان ابراز امیدواری نمود که اقدامات وی باعث استحکام روابط مشترک میان روسیه و ارمنستان شده و همکاری‌های دوجانبه میان دو کشور، در چهارچوب روابط دولت‌های مستقل، اتحادیهٔ اقتصادی اورآسیا و سازمان معاهدهٔ امنیت گروهی را گسترش بخشد. باشینیان نیز قبلاً گفته بود که او به شراکت استراتژیک و همکاری نظامی کشورش با روسیه باورمند بوده و این شراکت را اساس امنیت دولت ارمنستان می‌شمارد. وی در یک نشست ویژه در پارلمان ارمنستان گفت: «روابط مشترک استراتژیک با روسیه هم‌چنان در اولویت کاری ارمنستان خواهد بود.» او هم‌چنین گفت: «ارمنستان هرگز از سازمان معاهدهٔ امنیت گروهی و اتحادیهٔ اقتصادی اورآسیا، که شامل کشورهای روسیه، قزاقستان، بلاروس، ارمنستان و قرغیزستان می‌شود، بیرون نخواهد شد.» (منبع: خبرگزاری روسیه امروز 8 می 2018م)

باشینیان برای کاستن از نگرانی‌های روسیه در ارمنستان گفت: «روند جدید سیاسی که در ارمنستان آغاز گردیده هیچ‌گونه ساختار جیوپولیتیکی شکلی و جوهری ندارد. ما در این تحرکات خویش قطعاً در پی تأمین منافع ایالات متحده یا اتحادیهٔ اروپا نه، بلکه در پی تأمین منافع ارمنستان و مردم آن می‌باشیم. وی افزود: «تظاهرات ما هرگز علیه روسیه نبوده و هیچ‌یک از ویژه‌گی‌های تحولات اوکراین را ندارد.» (منبع: سایت DARAJ 1 می 2018م)

4- به این ترتیب روشن می‌شود که روسیه هنوز فرصت دارد نفوذش را در روسیه حفظ کند و به همین دلیل است که رئیس‌جمهور روسیه از باشینیان دعوت نمود تا در سوچی با وی ملاقات نماید. در نخستین دیداری که میان دوطرف صورت گرفت، نیکول باشینیان نخست‌وزیر جدید ارمنستان خطاب به ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه گفت که وی علاقه‌مند است روابط کشورش را با روسیه در عرصهٔ نظامی گسترش دهد و هیچ‌کسی در اهمیت روابط استراتژیک میان این دو کشور شک ندارد. (منبع: خبرگزاری رویترز 14 می 2018م)

2018م) باشینیان گفت: «من باور دارم که حتی یک نفر هم در ارمنستان در اهمیت روابط استراتژیک ارمنستان با روسیه شک نکرده و هرگز شک نخواهد نمود. ما قصد داریم مرحله جدیدی از این روابط را در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی و بازرگانی آغاز نمائیم. رهبر جدید ارمنستان به گونه خاص به موقف گیری روسیه در برابر تحولات اخیر کشورش اشاره نموده گفت: «مردم ما موقف گیری متوازن روسیه را در جریان بحران سیاسی اخیر در ارمنستان به گونه عالی تقدیر می‌کند.» (منبع: خبرگزاری روسیه امروز 14 می 2018م)

یکی از دلایلی که به روسیه فرصت می‌دهد نفوذش را در ارمنستان حفظ نماید، چیزی است که می‌توان آن را "گره ارمنستان نامید". این گره مستحکم به ارمنستان اجازه نمی‌دهد به روسیه پشت کند؛ چرا که ارمنستان در جغرافیایی محاط به مسلمانان موقعیت دارد و به گونه متداوم از این محیط اسلامی اش احساس ترس دارد، چنانچه از یک طرف با آذربایجان همجوار است؛ جایی که در آن همواره بر سر اقلیم ناغورنی کاراباخ نزاع و کشمکش جریان دارد، از طرف دیگر با ترکیه همجوار است؛ جایی که ارمن‌ها آن را متهم می‌کند که کشتارهای بزرگ اوایل قرن بیست کار آن است و از طرف دیگر با ایران همجوار می‌باشد. هرچند ارمنستان از نظر جغرافیایی با روسیه ارتباط مستقیم ندارد، چنانچه جورجیا از طرف جنوب روسیه این دوکشور را از هم جدا می‌کند و جورجیا سخت درگیر نزاع‌های جدائی طلبانه اسلامی است، چنانچه در چیچن اتفاق افتاد، اما روسیه به صفت نزدیک‌ترین قدرت جهانی به ارمنستان، می‌تواند در برابر سیل اسلام‌خواهی منطقه، به ارمن‌ها احساس امنیت دهد، چنانچه روسیه پس از استقلال ارمنستان از آن، همواره از لحاظ نظامی با آن همکاری نموده، به ویژه در قضیه ناغورنی کاراباخ در برابر آذربایجان و هم چنین با پرداخت قرضه‌ها، کمک‌های بلاعوض و انرژی سوخت و گاز با ارمنستان همکاری بوده.

بنابر این، ارمنستان کشوری است دارای اقتصاد ضعیف و متکی به کمک‌های بیرونی. ارمنستان در حفاظت خود از خطرهای اسلامی، سخت به توانایی‌های روسیه وابسته و باورمند می‌باشد و به همین دلیل است که می‌توان پایگاه‌های نظامی روسیه در ارمنستان و شراکت استراتژیک میان دوکشور را مهم‌ترین بنای سیاست خارجه ارمنستان تلقی نمود. برخی شعارهایی که در این تظاهرات علیه حضور نظامی روسیه در ارمنستان سر داده می‌شد و خواستار اخراج پایگاه‌های نظامی روسیه بود، توسط کسانی سر داده می‌شد که چهره واقعی باشینیان را به خوبی تشخیص داده نمی‌توانستند و به گونه احساساتی شعار می‌دادند، زیرا آنان از اظهارات وی در خصوص دوستی جاودانه و بقای همیشه‌گی نظامی روسیه غافل بودند.

خلاصه این که تظاهرات ارمنستان رنگ و بوی داخلی داشت تا جناح مخالف بتواند قدرت را در دست گیرد. هرچند حاکمیت قبلی سخت وابسته به روسیه بود، زیرا سرکیسیان به مثابه یکی از مهره‌های گردن روسیه در ارمنستان به شمار می‌رفت و باشینیان جبهه مخالف وی را رهبری می‌نمود، اما نیروی بزرگ تظاهرات روسیه را وادار نمود میان نزدیک و نزدیک‌تر، نزدیک را انتخاب کند و به همین دلیل بود که بر موج تظاهرات سوار شده و جناح مخالف را تأیید نمود و در عین حال مطمئن بود که غرب نمی‌تواند نفوذ روسیه را در ارمنستان به ساده‌گی زیر تاخت و تاز قرار دهد. به دلایلی که قبلاً به آن اشاره شد، اما با وجود آن هم انتظار نمی‌رود غرب، به

ویژه امریکا، میدان ارمستتان را تنها برای روسیه واگذار، چنانچه از کشمکش های استعماری جهانی معلوم است که از اسالیب خبیثانه و متعددی برای رسیدن به قربانی استفاده می کنند.

دهم رمضان 1439 ه.ق

26 می 2018 م